

Dohorné Kostyál Zsuzsanna: Értékgyűjtés a közösségekben

Bevezetés

A települési értéktárak létrehozását és működtetését a 2012. évi XXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról és a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelet a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok gondozásáról szóló jogszabály szabályozza. A különböző szintű értéktárakban azokat az elemeket gyűjtik, melyek a magyarságra jellemző szellemi, anyagi, természeti vagy közösségi értékkel rendelkeznek. Innen lépcsőzetesen kerülhetnek egyre feljebb a kiválasztott elemek. A települési értéktárból a megyei értéktárba, onnan a nemzeti értéktárba. Az értéktárak csúcsán a Hungarikumok listája szerepel, amelybe olyan elemek kerülhetnek be, amik ránk, magyarokra jellemzők, külföldieknek a magyarokat juttatják eszébe. Ilyenek például a Kodály-módszer, a Vizsolyi Biblia, a pálinka, a szikvíz.

A Nemzeti Művelődési Intézetnél végzett munkánk hatását és eredményességét tovább növelte az 1997. évi CXL törvény (Kultv.) valamint az Emberi Erőforrások Minisztériuma által kidolgozott és bevezetett kulturális alapellátás koncepciója, amelyek lehetővé tették a cselekvő közösségek, a közösségi kezdeményezések támogatását. A Kultv. legfontosabb, 2018-ban történt módosítása a közösségek részvételére helyezi a hangsúlyt, amelyhez hozzárendeli a közművelődési alapszolgáltatások rendszerét, ezzel célokat, feladatokat és a helyi lakosság bevonásának, részvételének módját is meghatározta. Ezek a jogszabályokban meghatározott folyamatok tovább erősítették az Intézetben végzett értéktáró munkánkat, a közösségépítés és a közösségfejlesztés középpontjába állították a helyi értékeket.

A közösségi alapú értékgyűjtés alapvető indoka az a ráeszmélés, hogy a helyi társadalom, a települési közösségek széthullottak az elmúlt évtizedekben. A hagyományosan meglévő, a paraszti társadalomra jellemző és annak működését segítő norma- és értékrendszerek eltűntek, át-, illetve elértéktelenedtek. A jogalkotó szándék egybeesett azzal a tudatosulással, hogy minden településnek vannak értékei, amelyeket éppen az tesz közös értékke, ha mögötte áll az azt legitimáló közösség.

Az értéktáró és értékhasznosító folyamat lényege az a közösségi tartalom és aktivitás, amely az értékeket a helyi társadalom és gazdaság dinamizáló tényezőjévé teszi. Az értéktárásban tehát a közösséget erősítő, az identitást és a kötődést kialakító, a bizalmat és az önbizalmat erősítő lokális folyamatok voltaképpen a helyi társadalom megerősítését szolgálják.

költségvetési források felhasználásával az érintett célcsoportok számára biztosítják a tárgyi és szellemi kulturális örökség hozzáférhetővé tételét, valamint olyan közszolgáltatásokat nyújtanak, amelyek hozzájárulnak a személyiség fejlődéséhez és kiteljesedéséhez, az aktív polgársághoz, a társadalmi beilleszkedéshez és a közösségfejlesztéshez...”(1997. évi CXL. törvény) Valamint, kimondja azt, hogy mindenkinek joga van mindezen kulturális javak megismeréséhez és ezt a közművelődéssel foglalkozó szervezeteknek elő kell segíteni. ...” (1997. évi CXL. törvény) A települési önkormányzatok törvény adta feladata, hogy a települések eltérő adottságait figyelembe véve megszervezzék a hét közművelődési alapszolgáltatás biztosítását a helyi lakosság számára, melyek közül a hagyományos közösségi kulturális értékek átörökítése feltételeinek biztosítása az értékek megfelelő kezelését is jelenti, illetve a kulturális alapú gazdaságfejlesztés is szorosan kapcsolható ide. ...” (1997. évi CXL. törvény)

Globalizáció - regionalizáció - lokalitás

Fontos kiemelni, hogy a Művelődő közösségek létrejöttének elősegítése, működésük támogatása, fejlődésük segítése... megnevezésű közművelődési alapszolgáltatás minden feladatellátó önkormányzat kötelező feladata. Feltételezésem szerint ez az alapszolgáltatás is erősíti a globalizáció ellenében létrejövő regionalitás és lokalitás szerepét, esélyeit. A globalizáció, a regionalizáció és a lokalitás egymással szorosan összekapcsolódó folyamat különböző aspektusai, amelyek eltérő szintű érdekeket jelenítenek meg. A globalizáció gazdasági erőforrások, a tőke és a kulturális javak, gazdaság és a szegénység évszázadokat átfogó egyenlőtlen felhalmozódási folyamata, amelynek napjainkban is tanúi vagyunk. A regionalizáció az államok, illetve egyes régiók védekezése az előbb említett folyamattal szemben. A lokalizáció a helyi érdekek érvényesítését és képviselését helyezi előtérbe és kívánja érvényesíteni. A kulturális és a hungarikum törvény együttesen szolgálják a helyi közösségek célkitűzéseinek megvalósítását, amelynek érdekében erősítik a lokalitást, elősegítik az erőforrások és a döntések helyi szintre történő előkészítését és a helyi erőforrások mobilizálását. Az értékekkel való közösségi foglalkozás a globalizáció során elmagányosodott ember számára fontos érték, ugyanis esélyt ad a közösséghez való tartozás megélésére és arra, hogy saját közösségének életét alakíthassa rendelkezésre álló eszközeivel, lehetőségeivel, értékeivel. (Csurgó- Szatmári 2014 :33-51)

A kulturális törvény szándéka nyilvánvaló: a közművelődés, a közösségépítés eszközeivel kívánja megerősíteni a helyi társadalmat, a közösséget. Ebben a folyamatban kiemelkedő szerepe és jelentősége van az értékeknek. A világban uralkodó gazdasági-társadalmi szisztéma alapvetően az emberek vegetatív igényeinek kielégítésre rendezkedett be, arra a fogyasztásra, amely nem támaszkodik az értékekre, de felhasználja az élménytárs

az közvetlen közösségformáló és egyben gazdaságélénkítő szerepet is betölthet. A hagyományok, a közösen feltárt, illetve elismert értékek a helyhez, a helyi társadalomhoz való tartozás megélésére adnak közvetlen, érzelmileg is megélhető kapaszkodókat és ezzel lehetővé teszik a közösségi norma-, és értékrendszerek tanulását, megélését.

A mozgalom és a rendszer

A hungarikum mozgalom legfontosabb alapelve, hogy minden közösségnek vannak értékei. A közösség által formálódik az érték, ezzel szimbiózisban – a mozgalom alapvető célja szerint – az érték formálja a közösséget, mindkettő megtartására. Ha egy település azonosul a hungarikum mozgalom üzenetével, akkor saját maga tud dönteni arról is, hogy miket helyez el az értéktárába. Ez nagy lehetőség és egyszerre nagy felelősség is.

A Kultv. az alapszolgáltatások rendszerében teremtett alkalmat arra, hogy a gyakran alvó helyi társadalmak értelmes, közösségi, önbecsülést növelő aktív cselekvési programokat valósítsanak meg az értékfeltárás során. Következésképpen a helyi társadalmak fontos feladata, alapvető érdeke, hogy megkeressék, bemutassák saját értékeiket, amelyeknek megmaradása, közösségépítő és gazdaságfejlesztő szerepe, alapvetően attól függ, hogy a helyi társadalom képes-e közösségként létezni és közösségi funkcióit biztosítani, működtetni. A település tárgyi, természeti környezetének, szellemi javainak, termékeinek, alkotásainak, teremtett környezetének, hagyományainak, helyi hőseinek bemutatása, társadalmi értékelése, közmegbecsülésük megteremtése közösségi ügy, amely az identitás erősítésének egyik legerősebb pillére. Tehát minél több a nyilvántartott helyi érték, minél több a helyi érték mögött álló közösség és minél több helyi értékből válik helyi termék, annál nagyobb lesz a település népességmegtartó ereje, képessége.

Az értékgyűjtés rendszere egyfelől az értékek védelmét, nyilvántartását és megőrzését biztosítja, másfelől az értékek közösségben történő azonosítását, védelmét, továbbélését nyújthatja. Nemzeti identitásunk alapját képezhetik ezek az értékek, ugyanakkor hagyományaink népszerűsítése kül- és belgazdasági, turisztikai és diplomáciai haszonnal is járhat hazánk számára.

Néhány kiemelendő hazai jógyakorlat

A jógyakorlat olyan szakmai kritériumoknak megfelelő innovatív folyamat, módszer, cselekvés és eszközhasználat együttese, mely a helyi közösségek aktivizálását segíti elő, a helyi érdekek megfogalmazására alkalmas, és amelyet legalább egy-két éve tudatosan, sikeresen és hatékonyan alkalmaznak. Ennek megfelelően egy újító folyamat, amely a gyakorlatban kipróbált, dokumentált, ezért más intézmények/szervezetek által is eredményesen adaptálható, továbbfejleszthető, fenntartható.

csatlakozó helyi vállalkozások termékeiért és szolgáltatásiért lehet fizetni velük. A helyi pénzek általában a helyi önkormányzatok, területfejlesztési szervezetek és valamely pénzintézet együttműködésével kerülnek forgalomba. A kezdeményezésben két fő motívum kapcsolódik össze: a helyben keletkező gazdasági erő megtartása és az egyedi szellemi-kulturális örökség ápolása. A kibocsátók célja jellemzően a helyi pénzforgalom felgyorsítása, a tőke helyben tartása, emellett a fizetőeszköz egyfajta vonzó turisztikai attrakcióvá tétele. (kisalfold.hu 2013)

A hajdúnánási gazdaságélénkítő innováció regionálisan és megyei szinten, sőt az ország többi városa számára is példaértékű volt, ezért kezdeményezték a megyei értékek közé történő besorolását, ami meg is történt. Sok településen élnek a különböző kedvezményt adó kártyák adta lehetőségekkel, ám olyan, ami csak egy településre korlátozódik, már jóval kevesebb van az országban. A bocskai korona egy olyan 100% forint fedezettel rendelkező, a Hajdúnánási Holding Zrt. által kibocsátott utalvány, amelyet Hajdúnánáson, a hivatalos elfogadóhelyeken lehet felhasználni. Fizetések sorozatát lehet lebonyolítani vele az étkezési és más áruvásárlási utalványoktól eltérően - ettől válik „helyi pénzzé”. Így valósítja meg a helyi vezetés azt a célt is, hogy a tőkét helyben tartsák, és felhívják a lakosság figyelmét arra, ha helyben fogyaszt, akkor egészségesebb élelmiszert tud előállítani, továbbá, hogy a város gazdaságához úgy tud hozzájárulni, hogy neki pénzt abba nem kell beletennie, hiszen a bocskai koronát egy az egyben lehet váltani, tehát ezer korona ezer forint. Ha valaki a városban vásárol, az ott elköltött pénzével a helyi vállalkozót erősíti, aki majd több iparűzési adót tud fizetni. A helyi érték megbecsülésének, kiemelésének és gazdaságélénkítő szerepének tökéletes példája ez, mivel a hajdúnánási emberek elfogadták, és a mindennapi életük részévé téve használták a koronát, így az erőforrások egy része, amely korábban Hajdúnánásról kiáramlott, helyben maradt, így erősítve a város és az itt élő emberek gazdasági helyzetét. Ez a sajátos összefogás nem csupán a gazdaságot erősítette, hanem a kultúrát és az összetartozás érzését is. (Horváth 2020)

A Nemzeti Művelődési Intézet Csongrád-Csanád Megyei Igazgatósága 2019-ben Eperjesen indította el a Múlt-Jelen-Jövő című lokális társadalomfejlesztést segítő projektjét. A település – akkor még jövőbeli – szakmai munkatársának nyújtottunk szakmai és módszertani támogatást, hogy a település közművelődési feladatait hatékonyabban elláthassa, a települési értékek gyűjtésének módszerével. A cél egy olyan értékgyűjtő munkafolyamat elindítása volt

tapasztalatok, felmerülő kérdések megvitatása, a gyűjtőmunka és a beérkezett anyagok felmérése történt meg. (Kleisz-Dóri 2018: 93-94) A kiállítást anyagát - több lépésben - a helyi közművelődési munkatárssal közösen rendeztük be. Az Eperjes értékei című tárlat megnyitóján közreműködött a helyi népdalkör és citerazenekar, a SZTE Néprajz Tanszék adjunktusa és a szomszéd település polgármestere is. Természetes volt, hogy minden jelenlévő a magáénak érezte a programot. A Múlt-Jelen-Jövő projekt a kiállított, összegyűjtött tárgyak digitalizálásával folytatódott, távlati célként a digitalizált értékek nyomtatott formában történő közreadása fogalmazódott meg, akár valamilyen használati eszközön, pl. asztali naptár formában. Valamint a ráépülés lehetőségeként a helyi értéktár közös kialakítása kezdődött el.

A látóutak szerepe az értékfeltárásban, társadalom- és gazdaságfejlesztésben

A Nemzeti Művelődési Intézet 5 év alatt 36 település értékfeltárási, településfejlesztési és közösségépítési jó gyakorlatának elterjesztését segítette látóutak szervezésével. Összesen tizenkét alkalommal szervezett 2 napos látóutakat, amelyek a települések jó gyakorlatainak megismertetésére irányultak, és amelyeken 63 polgármester, 37 közművelődési intézmény, 39 civil szervezeti vezető és 85 fő intézeti munkatárs vett részt. A látóút olyan tanulási folyamat, amikor is a résztvevők, (akiket valamilyen közös érdek, érdeklődés köt össze) egy - egy jó gyakorlat megismerésén keresztül szereznek új ismereteket, tapasztalatokat, kapcsolatokat. Maga a tudás- és tapasztalatszerzés egy cselekvésen alapul. Elutazik, helybe megy, meghallgatja, megtekinti, megtapintja, kipróbálja, elgondolkodik, kérdéseket fogalmaz meg önmaga, akár a települése számára vonatkozóan. Valamennyi látóút célja a szervezők részéről a látottak, tapasztaltak alapján a későbbi, saját tevékenységbe illeszkedő adaptálási folyamat ösztönzése, támogatása. Az évek során meglátogatott 36 településben egy valami közös volt: településfejlesztési, település megtartó képességet javító, közösségi kezdeményezéssel létrejövő jó gyakorlatokkal rendelkeztek. Olyan települések voltak, melyek az önellátás, öfenntartás tekintetében, valamint az aktív civil közösségi élet és a település értékeinek megtartásában, jövőnek történő átörökítésében értékes tapasztalatokkal rendelkeztek, és amely tapasztalatok, gyakorlatok jó példaként szolgálnak mások számára.

Az első 2 évben különösen az önellátás, öfenntartás irányába mutató innovatív kezdeményezések, gyakorlatok másokkal való megismertetésére fókuszáltak az Intézet által szervezett látóutak.

Az ezt követő időszakban a szemléletformálás egy-egy innovatív, civil közösség által megvalósított helyi kezdeményezés jó példaként történő bemutatásával egészült ki. Így jutott el további több, mint húsz látóút résztvevő az Oszkói Hegypásztor körhöz, illetve az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesülethez a 130 fős lélekszámot is alig elérő Kiscsősz településen.

Panyolától Gyulajig számos település jógyakorlatát ismertette meg a Nemzeti Művelődési Intézet a résztvevőkkel, később már egy - egy konkrétabb tevékenység, program, projekt, akár vállalkozási forma - pl. Hernádszentandrás esetében: Bioszentandrás - vagy az önellátás és öfenntartás egyesületi illetve egyéni útjainak - Visnyeszéplak- vagy egy módszer- közösségi tervezés - Árpádhalom - vagy egy célcsoport, a fiatalokkal való foglalkozás - Nagybjom és Bordány - részletesebb bemutatására fókuszáltak.

Egy késő őszi látóút során, mely Csongrád-Csanád megye 4 településének, nevezetesen Derekegyháza, Árpádhalom, Ruzsa, Bordány jó gyakorlatainak megismerésére irányult, kitüntetett érdeklődés kísérte az árpádhalmi közösségi tervezés és az eredményeként megvalósult kemenceépítési folyamat bemutatását. A résztvevőkből többen saját településükre hazatérve egy hasonló közösségi tervezési folyamat megvalósítását kezdték megszervezni. A Bihari síkon található Bojt település polgármestere megismerve az árpádhalmi folyamatot, kezdeményezte saját falujában is egy közösségi tervezés és értékfeltárás indítását, amely azóta is sikeres zajlik és számos eredménnyel büszkélkedhet. A Somogy megyei Nagybjom és a Csongrád megyei Bordány jó gyakorlatainak bemutatása sok önkormányzat számára azért volt értékes, mert hozzájárult annak felismeréséhez, hogy a település megtartó képességet növelő intézkedésekben kitüntetett szerepet kell, hogy kapjanak a fiatalok és a fiatalokkal való foglalkozás.

A látóutak hatásvizsgálatát is elvégezte a Nemzeti Művelődési Intézet, melyből kiderült, hogy a 37 megkérdezett közül 20 településen indultak el a későbbiekben fejlesztések. A fejlesztések főként az önfenntartó településsé válást célozták meg, de elindultak a turizmusfejlesztés és a megújuló energia felhasználása érdekében tett önkormányzati intézkedések is. A látóutaknak jelentős szerepe volt közösségi terek létrehozásában és fejlesztésében, színesebb és értékesebb helyi kulturális programok megteremtésében, a helyi értékek hasznosításában.

»Minden művelődési folyamatban egyben tanulunk is, legyen az akár befogadó (pl. színházi látogatás), vagy aktív (pl. néptáncsoport tagság) művelődési folyamat. És minden tanulási folyamat egyben hozzájárul a műveltségünkhöz, művelődésünkhöz: a folyamatosan tanulók a művelődésből is aktívabban veszik ki a részüket. A tanulás és a művelődés összefügg a folytonos fejlődés, fejlődni akarás igényével, így a társadalomfejlesztés fontos cselekvései« (Juhász 2014:7).» A fentiek igazolják a közösségi művelődés látóút módszerének lényegét: Ez a módszer is segíti a közösségek önmagára találását, megerősítését, azok összefogását, jó gyakorlataik bemutatását. Erősíti az önzetlen segítség, az összetartozás örömét; a helyi értékek megbecsülését. (Jantyik, Katona, 2018:31-42) „A Nemzeti Művelődési Intézet »Látó út« elnevezésű szakmai tevékenységének fő célja az volt, hogy non-formális tanulási alkalmak keretében megismertesse azokat a közművelődési, közösségfejlesztési és településfejlesztési »jó gyakorlatokat«, amelyeket tovább gondolva a saját településükön is kamatoztatni tudnak.

Falukönyv, mint az értékgyűjtés és közösségépítés eszköze

Nyírmártonfalva első falukönyve másfél éves közös munka során jött létre. „Jellemzője, hogy »Helyi emberek írták, helyi emberekről, helyi embereknek«. Az volt a célunk, hogy emlékekből összegyűjtsük, leírjuk és közreadjuk a településünk múltjának mozaikjait, úgy, ahogyan azt az itt élők átélték, és ahogyan az emlékezetükben megőrizték.” vallja Groskéné Piránszki Irén a Falukönyvíró Kör elnöke. A példaértékű és jól dokumentált építő folyamat, a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Igazgatósága által készített módszertani filmnek köszönhetően széles körben ismertté vált és már több helyen indított el hasonló értékmentő, értékfeltáró és közösségépítő folyamatot. A legkorábbi dokumentum, amire rábukkantak 1794-ből származik, időben ettől számítva az 1960-as évek végéig tartó időszakot mutatják be, a teljesség igénye nélkül. 41 írás, 247 fotó és dokumentum, valamint közel ezer – itt élő, innen elszármazott, tisztséget betöltő – ember neve szerepel az írásokban.

A könyv élvezetesen mutatja be, hogy a település múltja rendkívül gazdag és színes. Ez a gazdagság azt itt élők lelkiületében, hitében, a faluhoz, a földhöz való ragaszkodásában, a szegénységet és elmaradottságot túlélni akarásában, leleményességében érhető tetten, amikor feltárul előttünk egy család vagy egy ember sorsa. Az utolsó óra utolsó perce volt - vallják a falukönyv író kör tagjai, amikor elkezdték ezt az értékmentő munkát. Joggal tehetem fel a kérdést, hány ilyen település van hazánkban, ahol ugyancsak az utolsó pillanatban van/lenne egy ilyen munka elindítása.

A Nyírmártonfalvi Falukönyvíró Kör tagjai számára élmény, öröm és tanulság volt felfedezni a múltat és annak sokszínűségét, feltárni és megmenteni a menthető értékeket. A kötet fejezeteinek címei jól jelzik a munka értékét és közösségi jellegét. A Becsüld a múltat című fejezetben emberi sorsok elevenednek meg, visszaemlékezések és fényképek segítségével. A Tények, dokumentumok településünk múltjából című összeállításba 1901, 1929, 1939-ben kiadott könyvek által mutatják be az egykori falu lakóit, földesurait. Az Iskoláink – a múltunk krónikásai írásban a helyi iskola történetét mutatják be. Ezen túl emléket állítunk az egykori „Zsuzsi” erdei kisvasútnak. A fejezetet a Házak, emberek falunk egykori utcáin című fotóösszeállítás zárja. A Kötődések fejezetben olyan emberek írásai jelennek meg, akik a településen születtek, vagy családjuk itt töltötte életük egy részét és a mai napig kötődnek településhez. Ezt a fejezetet a Régi családi fotók válogatás zárja. A Sorsok, emberek fejezetben többségében az élet (születés, halál) és a munka (kender és dohány feldolgozás, cselédsors stb.) jeles alkalmaihoz kapcsolódnak az írások. A Mesteremberek fejezetben az egykori mesterembereknek (juhász, kovács, asztalos, cipészek, hentes, asztalos, szikvízkészítő, tejcsarnokos) állítanak emléket. Az Ünnepek fejezetből kiderül, hogy sorsfordító időket éltek meg, voltak veszteségeik, de voltak meghitt ünnepeik, derűs közösségi alkalmak is. Bemutatják a helyi húsvéti, illetve a karácsonyi, szilveszteri-újévi ünnepi szokásokat az 1950-es évekből, valamint a bálók, műkedvelő előadások, majálisok világát. A fejezetet az Életképek fotóválogatás zárja. A kiadvány a Falukönyv Írók Körének szellemi műhelyében készült, 1570 óra önkéntes munkával, másfél év alatt. A munkát 90 közreműködő segítette (akik írtak, meséltek, fotót, dokumentumot, vagy információt adtak) és jó tudni, hogy 73 fő előzetesen anyagilag támogatta a kezdeményezést. A kötet hatására Hajdú-Bihar megyében mozgalommá vált a közösségi kalendáriumok készítése, amelyben az előrébb járó települések segítik azokat, amelyek később léptek erre az útra.

Összegzés, konklúzió

A helyi társadalom szereplőinek különböző rendeltetése van a közösség mindennapi életének szervezésében és jövőjének tervezésében. Ha közösségi alapon közelítünk problémák vagy feladatok megoldásához, akkor az a célunk, hogy megmutassuk, bebizonyítsuk, hogy mindenki, minden helyben élő „szakértő” valamiben. Ez a bizalom és önbizalom építés a kulcsmozzanata minden közösségépítés folyamatának.

A bemutatott példák, valamint a hivatkozott jogszabályi kritériumok egyértelműsítik, hogy az értékek a helyi társadalom fejlesztésében, a közösségépítésben töltik be jövőbe mutató szerepüket. A szakembernek, amennyiben hasznosítani szeretné ezt a fejlesztő lehetőséget, meg kell tanulni, el kell sajátítani azt a képességet, hogy a helyi polgárt abban a szerepben szólítsa meg, amelyet az adott közösségben betölt és ehhez a megszólításhoz meg kell találnia a megfelelő módszereket is. Az értékek akkor tudnak fejlesztő katalizátorokká válni, ha mögötte ott állnak az azokat magukénak vallók, érték felelősséget vállaló személyek és közösségek.

Ennek a fejlesztőmunkának lehetséges mérföldkövei az alábbiak lehetnek. Elsőként az értékek, értéktárbizottságok helyzetének, állapotának feltérképezése, az értékek és a lakosok, közösségek kapcsolatának megismerése, különös tekintettel az érzelmi és racionális (gazdasági lehetőségek) összefüggésekre. Az értékfeltárás – értékmegélés, valamint a közösség állapotának esetleges problémáinak összegzésével meg kell ismerni az ok-okozati összefüggéseket. Erre a legjobb módszereket a közösségfejlesztés területéről lehet adaptálni, pl. a közösségi tervezés komplex folyamatában a helyi értékek ügye és közösség állapotának kérdései egyszerre találhatnak közösségi megoldást. Az elemzés és a közösségi beszélgetések során meg lehet, meg kell fogalmazni a rövid-, közép- és hosszútávú célokat, amelyek lehetővé teszik reális fejlesztési koncepciók, illetve cselekvési tervek készítését. Az így megvalósuló „érték folyamatok” tényleges és fenntartható gazdasági és helyi társadalmat fejlesztő eredményeket hoznak, bizonyítják a kulturális alapú gazdaságfejlesztés sikereit. Ilyen komplex közösség alapú fejlesztés eredményezte Hajdúnánás sikereit, ahonnan már nem költöznek el az emberek. Az „Aranyszalma városa” jó példa arra, hogy a helyi értékek szervesen beépülve a település organizmusába tartós, értékalapú fejlődési pályára állíthat egy települést, ahol a hagyomány és szellemi örökség a polgárok öntudatának, szellemiségének szerves része.

A siker egyik legfontosabb feltétele a települési együttműködési mátrix kialakulása, ahol a döntéshozó tisztában van a település lehetőségeivel és azokat biztosítani is tudja, ahol szakemberek az eszközöket és módszereket adják, ahol jogszabályi lehetőségek tudatában vannak (jegyző, jogász) és ahol a lakosság a célok kialakításában, megfogalmazásában szerepet vállal és azok megvalósításában aktívan részt vesz.

Az értékfeltáró és hasznosító folyamat esszenciája az a közösségi jelenlét, amely az értékeket a helyi társadalom és gazdaság egyik mozgató tényezőjévé teszi. Az értékfeltárás, az értéktárak munkája alapvetően hozzájárul a helyi társadalom funkcionális fejlődéséhez, az együttműködés és a közösen megfogalmazott célok szerinti cselekvés kibontakozásához. Az értéktár mozgalom segíti a helyi közösségek megerősítését. A helyi értékek beazonosításával, a közösségi alapú értékgyűjtéssel a helyi gazdaság fejleszthető az adott településen, így a lakosság helyben maradási szándékát is erősítheti.

A leírtak alapján hipotézisem beigazolódni látszik: a települési szinten történő értékgyűjtés alkalmas a közösség megerősítésére, és a település kulturális alapú gazdaságfejlesztésében jelentős szerepe lehet, amellyel a település népesség megtartó ereje növelhető. Feladatunk a közösségi értékgyűjtés területén folyamatos, ráadásul örömteli.

Felhasznált irodalom:

- 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről
- 20/2018. (VII. 9.) EMMI rendelet a közművelődési alapszolgáltatások, valamint a közművelődési intézmények és a közösségi színterek követelményeiről

- Csurgó, Bernadett – Szatmári, Anita (2014): Vidéki kultúra, helyi közösség és lokális identitás. In: Metszetek 2014/3., 33–51 p.
- Horváth, Tibor (2020) In: <http://www.bocskaiakorona.hu/>
- Izer, Boglárka (2016): Szervezetten belüli non-formális tanulás – A Nemzeti Művelődési Intézet „Látó útjainak” hatása. In: Kulturális Szemle, 2. szám Elérhető: <http://www.kulturalisszemle.hu/6-szam/junior-kutato-i-muhely/izer-boglarka-szervezetten-beluli-non-formalis-tanulas-a-nemzeti-muvelodesi-intezet-lato-utjainak-hatasa> [2020.]
- Kleisz, Teréz – Dóri, Éva (2018): Tudástár a közösségi művelődésben II. kötet A közösségfejlesztés alapjai a közművelődésben 93-94. p.
- kisalfold.hu (2013). <https://naput.hu/index.php/eletunk/ttekintblt-mainmenu-63/1772-mire-valo-a-helyi-penz-harom-jo-pelda> [2020.]
- Katona, Mária – Jantyik, Zsolt (2018): „Jót s jól” Látóutak társadalom- és kulturális gazdaságfejlesztő hatása. In: SZIN 2018:3 Elérhető: http://epa.oszk.hu/01300/01306/00152/pdf/EPA01306_szin_2018_3_31-42.pdf (2020)